

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 33581
Nom: Sistemes laborals territorials i desenvolupament local
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1309 - Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans	Facultat de Ciències Socials	4	Primer quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1309 - Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans	Sistemas laborales territoriales y desarrollo local	OPTATIVA

COORDINACIÓ

PITXER CAMPOS JOSEP VICENT

RESUM

Sistemes Laborals Territorials i Desenvolupament Local és una assignatura optativa de 6 crèdits, situada en l'itinerari Intervenció en el Mercat de Treball i Polítiques Sociolaborals de 4rt curs del Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans. S'hi pretén proporcionar a l'alumnat els coneixements i competències necessàries per a la identificació de les estructures i problemàtiques territorials, per a l'anàlisi dels mercats locals de treball i els processos de desenvolupament territorial i per a la planificació eficaç de les actuacions a escala local en matèria d'ocupació i intervenció en el mercat laboral.

El contingut de l'assignatura gira al voltant del fet que tant els processos econòmics com els laborals tenen lloc en marcs territorials concrets. És per això que en aquesta assignatura s'adopta una perspectiva territorial amb l'objectiu d'analitzar el món del treball i el desenvolupament local.

Tot això ens porta a estructurar els continguts en sis temes. Al primer tema introduïm el concepte *territori* i presentem, de manera general, com adoptar una perspectiva territorial en l'anàlisi dels processos de desenvolupament i dels fenòmens laborals. A continuació, al tema 2, identifiquem els principals actors territorials i quina és la seua participació efectiva als processos socioeconòmics locals. S'hi posa una atenció especial als actors públics i al govern del territori.

El tema 3 se centra en la qüestió de l'elaboració d'una anàlisi aprofundida de les unitats territorials, quins continguts ha de tenir i a quines fonts d'informació hi podem recórrer per confeccionar-la.

En acabant d'aquets tres temes de caràcter més general, als temes 4 i 5 estudiem de manera més detallada els processos socioeconòmics a escala territorial. El tema 4 inclou els conceptes clau per comprendre les realitats laborals territorialitzades, mentre que el 5 està dirigit a la comprensió dels processos de desenvolupament local.

Per acabar, i posat que no sols busquem identificar i comprendre el funcionament dels processos territorials, sinó també dissenyar i planificar les actuacions adients per aconseguir la seua transformació, s'hi afegeix el tema 6. En aquest darrer tema es centra l'atenció en les polítiques amb incidència sobre les dinàmiques territorials, i sobre l'esforç de coordinació (entre el conjunt d'actors locals, i també entre els distints nivells de govern) que impliquen.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Els continguts d'Economia, Economia Laboral i Polítiques Sociolaborals, que s'han treballat en cursos anteriors del Grau en Relacions Laborals i Recursos Humans, seran la base a partir de la qual s'han programat els continguts de l'assignatura. Per tant, és recomanable haver cursat i aprovat prèviament les assignatures on s'aborden aquests continguts: Economia Aplicada, Economia del Treball i Anàlisi Econòmica de les Polítiques Sociolaborals.

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

-

Analitzar, sintetitzar i raonar críticament.

Analitzar i avaluar els factors que determinen les desigualtats en el món del treball.

Analitzar l'estructura, característiques, problemes i dinàmica del mercat de treball en àmbit autonòmic i dels mercats locals de treball, amb èmfasi especial en les desigualtats que hi ha (gènere, classe, etc.) i els factors subjacents a aquestes.

Aplicar tècniques d'investigació social a l'àmbit laboral.

Aprendre de manera autònoma i desenvolupar la iniciativa i l'esperit emprenedor.

Col·laborar eficaçment en equips de treball, assumint responsabilitats i funcions de lideratge i contribuint a la millora i desenvolupament col·lectiu.

Conèixer el marc normatiu i les possibilitats d'intervenció dels governs regionals i locals en matèria de desenvolupament socioeconòmic sostenible des d'una perspectiva integral (laboral, econòmica, ambiental, formació, igualtat, innovació, etc.).

Conèixer els agents socioeconòmics amb incidència en la dinàmica socioeconòmica regional i local.

Conèixer els factors que determinen les desigualtats en el món del treball.

Conèixer els processos econòmics que afecten l'ocupació i els factors que determinen les desigualtats en el món del treball.

Conèixer i aplicar els principis del codi deontològic professional.

Conèixer i comprendre, des del mateix àmbit de la titulació, les desigualtats per raó de sexe i gènere en la societat; integrar les diferents necessitats i preferències per raó de sexe i de gènere en el disseny de solucions i resolució de problemes.

Conèixer i comprendre el marc econòmic de les relacions laborals i la dinàmica dels mercats de treball.

Conèixer i comprendre els processos socials que estructuraven les relacions de treball i de producció.

Conèixer i comprendre la importància del marc institucional en la dinàmica econòmica i del mercat de treball.

Conèixer i comprendre les interrelacions bàsiques entre els processos econòmics, socials, polítics i culturals i la influència d'aquestes en els comportaments individuals i col·lectius.

Conèixer les causes i factors determinants dels principals reptes socioeconòmics actuals i l'impacte que tenen sobre el desenvolupament econòmic i social.

Conèixer les fonts d'informació i els indicadors socioeconòmics relatius al mercat de treball.

Contribuir en el disseny, desenvolupament i execució de solucions que responguen a demandes socials, tenint en compte com a referent els Objectius de Desenvolupament Sostenible.

Demostrar raonament crític i autocrític en l'àmbit de la titulació, considerant aspectes com ara l'ètica professional, els valors morals i les implicacions socials de les diferents activitats realitzades.

Desenvolupar accions d'organització i planificació.

Dissenyar i desenvolupar projectes d'investigació sociolaboral bàsics.

Elaborar, implementar i avaluar estratègies territorials de promoció socioeconòmica i de desenvolupament sostenible.

Elaborar, implementar i avaluar programes socioeconòmics en l'àmbit regional i local, tant de caràcter integral com sectorial (formació i qualificacions laborals, ocupació, autoocupació, economia social, medi ambient, igualtat, etc.).

Gestionar la informació, redactar i formalitzar informes i escrits.

Identificar el model de desenvolupament socioeconòmic d'una regió i d'un territori, les lògiques internes,

els punts de tensió, els jaciments d'ocupació i les possibilitats de transformació que hi puga haver.

Localitzar, identificar, analitzar i interpretar dades i indicadors socioeconòmics relatius al mercat de treball.

Proposar solucions creatives i innovadores a situacions o problemes complexos, propis de l'àmbit de coneixement, per a respondre a les diverses necessitats professionals i socials.

Resoldre problemes, aplicar el coneixement a la pràctica i desenvolupar la motivació per la qualitat.

Respectar i promocionar els drets fonamentals, la igualtat entre homes i dones, la igualtat d'oportunitats i la no discriminació, els valors democràtics i la sostenibilitat.

Saber comunicar-se de manera efectiva, tant de manera oral com escrita, adaptant-se a les característiques de la situació i de l'audiència.

Seleccionar, analitzar i interpretar informació estadística, així com bibliografia científica i informes, en les diverses facetes d'un desenvolupament socioeconòmic regional i local (ocupació, demografia, economia, innovació, medi ambient, igualtat, forma

Seleccionar i gestionar informació i documentació sociolaboral.

Ser capaç d'analitzar les diferents propostes dels agents socioeconòmics amb incidència en la dinàmica regional i local, amb especial èmfasi en els agents socials, i per a fomentar la participació en les polítiques de desenvolupament socioeconòmic en àmbi

Utilitzar les tecnologies de la informació i de la comunicació.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. El territori i la perspectiva territorial

- Espai físic i territori
- La perspectiva territorial aplicada a l'anàlisi del desenvolupament i dels fenòmens laborals
- L'abast espacial dels fenòmens econòmics al País Valencià

2. Actors, dinàmica territorial i govern del territori

- Els principals actors territorials
- Els actors i els fenòmens laborals a escala territorial
- Els actors i el desenvolupament territorial
- El govern del territori
- El govern relacional

3. L'anàlisi de l'entorn local: El diagnòstic territorial

- Orientacions metodològiques
- Contingut de l'anàlisi territorial

- Fonts d'informació

4. Mercats locals de força de treball i sistemes laborals territorials

- Els mercats locals de força de treball (MLFT): desplaçaments domicili-treball
- Els sistemes locals d'ocupació (SLO): cadenes de mobilitat i trajectòries laborals territorials
- Els sistemes laborals territorials (SLT): l'articulació dels SLO amb altres subsistemes territorials
- Les àrees laborals locals al País Valencià

5. El desenvolupament territorial

- El desenvolupament local: dimensions, actors i escala
- Models de desenvolupament local
- Factors i condicionants del desenvolupament territorial
- Anàlisi d'experiències al País Valencià

6. Les polítiques amb incidència sobre les dinàmiques territorials

- Actors públics amb incidència territorial. Especial referència al govern autonòmic i als poders públics locals
- Les intervencions socio-econòmiques locals. Recomanacions i experiències
- Participació i coordinació. L'experiència dels pactes locals i territorials per l'ocupació
- Polítiques territorials al País Valencià. Anàlisi d'experiències

7. Activitats pràctiques

- Identificació dels trets i les transformacions recents d'un territori
- Actors locals i govern del territori
- Recollida i tractament d'informació a escala local
- Identificació de les àrees laborals locals al País Valencià
- Trajectòries laborals i estructura d'un sistema local d'ocupació
- Sistemes productius locals i models de desenvolupament local
- La formació (i l'adquisició de qualificacions laborals) i la dinàmica territorial
- Programes i polítiques amb incidència sobre el territori

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	0,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	25,00

Estudi i treball autònom	40,00
Preparació de classes	10,00
Preparació d'activitats d'avaluació	15,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

Els objectius i la programació presentats seran coberts tant a través de sessions teòriques com mitjançant sessions de caràcter més pràctic. L'objectiu bàsic d'aquestes últimes consisteix a aprofundir en els coneixements i reflexions plantejades en les primeres, a més d'analitzar amb certa profunditat casos i experiències recents lligats a realitats territorials que ens resulten pròximes, preferentment del País Valencià. Lògicament, ambdós tipus de sessions són complementaris.

El contingut de les sessions teòriques constarà d'explicacions del professor amb el suport d'uns guions de seguiment que es trobaran a la disposició de l'estudiant abans de la classe. En els guions de cada tema s'indicarà quina és la seua bibliografia bàsica, que haurà de ser llegida per l'estudiant amb anterioritat al tractament del tema corresponent en classe.

Les sessions de caràcter pràctic abastaran activitats diverses, sempre lligades als objectius i continguts de la matèria presentats més amunt. Els materials i les propostes de treball de cada pràctica es posaran a la disposició de l'estudiant amb temps suficient abans de la classe. Els estudiants hauran d'abordar (individualment o en grup, segons es dispose) les propostes de treball pròpies de cada pràctica. En algunes de les pràctiques, quan així se sol·licite, els resultats d'aquest treball hauran de ser lliurats al professor a través de l'aula virtual (o d'algun altre mecanisme que s'indique en classe). En cap cas el lliurament serà posterior al treball dels materials en classe. Sobre la base d'aquest treball (previ a la classe), en les sessions pràctiques contrastarem els diferents resultats, argumentacions i punts de vista existents, afegint-hi línies noves de treball. De vegades, el professor recollirà les tasques realitzades a l'aula en base a aquestes noves línies de treball.

Per a acabar, cal assenyalar que l'aula virtual (<http://aulavirtual.uv.es>) constitueix un recurs docent fonamental per al bon funcionament de la metodologia proposada. Els guions de seguiment de les sessions teòriques, les propostes de treball de les sessions pràctiques i alguns materials de treball es posaran a la disposició de l'estudiant a través d'aquest mitjà, en el qual també es recollirà una planificació detallada de les activitats (el cronograma). Per altra banda, aquest serà el lloc en el qual tot l'estudiantat haurà d'emplenar la seua fitxa electrònica i fer lliurament dels treballs pràctics sol·licitats. A més, el correu electrònic de la Universitat s'emprarà com a mitjà habitual de comunicació per part del professor. Per això, haurà de comprovar-se periòdicament, o bé redirigir-lo cap a qualsevol altra adreça electrònica personal que resulte més còmoda a l'estudiant.

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'assignatura constarà d'una prova escrita que suposa un 60% de la nota final i d'activitats d'avaluació continua que representen un 40% de la nota final. Aquelles persones que, resultat del seu treball al llarg del semestre, obtinguen una nota de 7 o més en el bloc d'avaluació continua podran optar voluntàriament a que la seua nota global del curs es determine amb unes ponderacions del 50% en

cadascun dels dos ingredients esmentats (açò és, 50% la prova escrita i 50% l'avaluació continua).

Al final del quadrimestre, en la data oficial d'examen que determinarà la Facultat de Ciències Socials, es realitzarà la prova escrita, que constarà de preguntes referides a tot el temari del curs i a totes les pràctiques realitzades.

L'avaluació continua es referirà als següents aspectes:

- Activitats realitzades per l'alumnat individualment o en grup en les sessions pràctiques, algunes de les quals podran ser requerides per escrit o bé hauran de ser presentades a classe per l'alumnat.
- Preparació i exposició en l'aula d'un treball (en grup) referit a una realitat territorial concreta. Aquest treball girarà al voltant de la dinàmica territorial, les estructures públiques d'intervenció sobre aquesta realitat territorial i les polítiques i iniciatives locals-territorials adoptades.
- Participació activa de l'alumnat en les activitats presencials, així com habilitats i actituds mostrades en el desenvolupament d'aquestes.

Per a superar l'assignatura s'haurà d'obtenir almenys un 4 en la prova escrita i una mitjana de 5 sobre 10 en la nota global (resultat de la mitjana ponderada entre la nota de la prova escrita i la de l'avaluació continua). Les persones que no aproven l'assignatura en la 1a convocatòria hauran de repetir en la 2a convocatòria la prova escrita i mantindran la part de la nota lligada a l'avaluació continua.

Amb tot i amb això, de cara a la segona convocatòria s'obrirà la possibilitat perquè les persones que ho desitgen tornen a ser avaluades del bloc d'avaluació continuada. Ara bé, atenent a que una part de la nota d'aquest bloc respon a la participació activa de l'alumnat en les activitats presencials, en aquest cas només es podrà accedir al 70% de la nota màxima de l'esmentat bloc. Tant a classe com a través de l'aula virtual s'indicaran els detalls relatius a com accedir a aquesta nova avaluació del bloc avaluació continua.

BIBLIOGRAFIA

Bàsica

BANYULS, Josep i altres (2005): *Economia laboral i polítiques d'ocupació*, Universitat de València, València. Capítol 7 ("Els mercats locals de treball"), pp. 191-214.

BLANCO, Ismael i GOMÀ, Ricard (coords., 2002): *Gobiernos Locales y Redes Participativas*, Ariel, Barcelona.

CENTELLES, Josep (2006): *El buen gobierno de la ciudad. Estrategias urbanas y política relacional*, Plural Editores - IIG - INAP, Bolívia - Barcelona - Madrid.

FARINÓS, Joaquín i PEIRÓ, Enrique (coords., 2023): *II Informe sobre la evolución y la situación territorial de la Comunitat Valenciana*, Universitat de València (Servei de Publicacions), València.

FARINÓS, Joaquín i PEIRÓ, Enrique (eds., 2019): *Informe sobre la evolución y la situación territorial de la Comunitat Valenciana*, Universitat de València (Servei de Publicacions), València.

GALLEGO, Juan Ramón (2006): "Desarrollo económico y diagnóstico territorial en regiones desarrolladas y en regiones en desarrollo", dins Joan NOGUERA (ed.): *La visión territorial y sostenible del desarrollo local*, Publicacions de la Universitat de València, València. Vol I (Territorio, desarrollo, sistema productivo), pp. 141-170.

GALLEGO, Juan Ramón i PITXER, Josep V. (2010): "La política regional", dins Andrés GARCÍA RECHE i Antonio SÁNCHEZ ANDRÉS (coords.): *Política Económica Estructural y de Competitividad*, Tirant lo Blanch, València, pp. 77-102.

GALLEGO, Juan Ramón i PITXER, Josep V. (2018): "Reinterpretando el desarrollo territorial: Una nueva visión desde la Economía", dins Joaquín FARINÓS (coord. i ed.) i Enrique PEIRÓ (ed.): *Territorio y Estados: Elementos para la coordinación de las políticas de ordenación del territorio en el siglo XXI*, Tirant lo Blanch, València, pp. 191-233.

GALLEGO, Juan Ramón i PITXER, Josep V. (2024): "La proximidad: clave de las interacciones externas y dinámica interna de las zonas rurales. Propuesta teórico-metodológica y el caso valenciano", *Ager: Revista de estudios sobre despoblación y desarrollo rural / Journal of depopulation and rural development studies*, núm. 40, pp. 195-219.

HERMOSILLA, Jorge (dir.); CANO, Ernest; PITXER, Josep V.; MAYORDOMO, Sandra; FANSA, Ghaleb; APARICIO, José Vicente (2017): *Guía práctica para la realización de diagnósticos territoriales para el fomento del empleo*, Universitat de València, València.

HOMS, Oriol (1994): "La cualificación profesional en los mercados locales de trabajo", dins Anna ALABART, Soledad GARCÍA i Salvador GINER (comps.): *Clase, poder y ciudadanía*, Siglo XXI, Madrid.

ROMERO, Joan i BOIX, Andrés (eds., 2015): *Democracia desde abajo. Nueva agenda para el gobierno local*, Universitat de València, València.

SUBIRATS, Joan (2016): *El poder de lo próximo. Las virtudes del municipalismo*, Los Libros de la Catarata, Madrid.

Complementària

BAGNASCO, Arnaldo (1989): "Mercado y mercados de trabajo", *Sociología del Trabajo*, núm. 6, pp. 21-31.

BENKO, Georges i LIPIETZ, Alain (eds, 1994): *Las regiones que ganan. Distritos y redes. Los nuevos paradigmas de la geografía económica*, València, Edicions Alfons el Magnànim.

CALVO, Ricard i PORTET, Jaume (dirs., 2016): *Efectos de la crisis sobre el modelo de desarrollo local. La necesidad de aprender de la crisis vivida*, Neopàtria, Alzira.

CARRILLO, Emilio (1999): *Gestión Pública y Desarrollo Local*, Junta de Andalucía.

Ciudad y Territorio: Estudios Territoriales, núm. 188, 2016 (número dedicat a "Crisis, gobiernos locales y políticas urbanas")

Ciudad y Territorio: Estudios Territoriales, núm. 198, 2018 (número dedicat a "Trayectorias y recomposiciones metropolitanas en el sur de Europa después de la crisis")

COMISIÓN EUROPEA (2011): *Ciudades del mañana. Retos, visiones y caminos a seguir*, Comisión Europea - DG de Política Regional, Bruselas.

GALLEGO, Juan Ramón i NÁCHER, José María (2003): "Consenso y políticas de desarrollo local: Una aplicación al caso valenciano", *Ciudad y Territorio*, XXXV (135), pp. 53-73.

MEMBRADO, Joan Carles (2013): "La división territorial valenciana. Antecedentes, problemas y política de la Generalitat", *Investigaciones Geográficas*, núm. 59, pp. 5-24.

MÉNDEZ, Ricardo; ABAD, Luis D.; ECHAVES, Carlos (2015): *Atlas de la crisis. Impactos socioeconómicos y territorios vulnerables en España*, Tirant Humanidades, València.

OBSERVATORIO METROPOLITANO (2014): *La apuesta municipalista. La democràcia empieza por lo cercano*, Traficantes de Sueños, Madrid.

SALOM, Julia i altres (1997): "Las áreas de mercado de trabajo local en la Comunidad Valenciana. Una propuesta de delimitación", *Ciudad y Territorio*, núm. 112, pp. 335-356.

VÁZQUEZ BARQUERO, Antonio (1999): *Desarrollo, redes e innovación. Lecciones sobre desarrollo endógeno*, Pirámide, Madrid.